

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

**Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни
та глобальних викликів**

**25 травня 2023 року
Київ, Україна**

Організатор конференції:

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 4: Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 358.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

У збірнику подано результати обговорення актуальних проблем, перспектив і шляхів забезпечення продовольчої та екологічної безпеки в умовах війни, плану відновлення України, сталого розвитку світу в контексті глобальних і регіональних викликів, трансформації суспільства та формування нової парадигми розвитку.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С. М. (відповідальний редактор), Кваша С. М., Кондратюк В. М., Ткачук В. А., Шинкарук В. Д., Барановська О. Д., Баль-Прилипка Л. В., Братішко В. В., Глазунова О. Г., Гриценко І. С., Діброва А. Д., Євсюков Т. О., Каплун В. В., Коломієць Ю. В., Кононенко Р. В., Васишин Р. Д., Мельник В. І., Остапчук А. Д., Отченашко В. В., Рудик Я. М., Ружило З. В., Савицька І. М., Тонха О. Л., Цвіліховський М. І., Яра О. С.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів

Відповідальний за випуск: **Отченашко В. В.**

© НУБіП України, 2023.

УДК 159.99
ЕКСТРЕМАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВОЛОНТЕРІВ ПРИ НАДАННІ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ НАСЕЛЕННЮ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО
ВТОРГНЕННЯ

Яшник С.В., доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри психології
(iashnyks@gmail.com),

Боднарчук К.В., магістр 1 курсу (bodnarkaterina@ukr.net)
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м.Київ

Широкомасштабне військове вторгнення Росії в Україну призвело до непоправних втрат соціально-економічного потенціалу нашої держави, руйнування інфраструктури, знищення культурних цінностей. Понад шість мільйонів людей змушені були залишити Україну, набагато більше стали переміщеними особами всередині країни.

Очевидні звірства, які підпадають під критерії воєнних злочинів, зумовлюють геноцид, психологічне виснаження і високий рівень тривожності кожного українця. Основними ознаками високого рівня особистісної тривожності є:

- схильність сприймати довкілля, як таке, що містить у собі погрозу та небезпеку;
- загроза психічному здоров'ю особистості та сприяння розвитку передневротичних станів;
- негативний вплив на результати діяльності;
- негативно позначається на стійкості поведінки та навичках самоконтролю.

Відтак тривожність будемо визначати, як стан суб'єкта в даний момент часу, який характеризується емоціями, що переживаються особою: напругою, занепокоєнням, заклопотаністю, нервозністю у конкретній ситуації. Тому питання надання психологічної допомоги, яка орієнтована на підвищення соціально-психологічної компетентності людей, є наразі вкрай актуальним.

Від початку війни, з метою надання психологічної підтримки населенню та формування у громадян навичок первинної психологічної допомоги і самопомоги стартував проект «Учасники регулювання кризових ситуацій» спрямований на побудову системи надання першої психологічної допомоги мешканцям Вишгородської територіальної громади. Психологи-консультанти, освітяни, ГО «Червоний Хрест» та представники органу місцевого самоврядування, які проживають на території Вишгородської територіальної громади, розгорнули активну волонтерську діяльність спрямовану на швидке регулювання у кризових ситуаціях. В процесі надання ефективної психологічної підтримки, волонтери Вишгородської територіальної громади продемонстрували володіння екстремальною компетентністю, як одним з видів професійної компетентності.

У критичних ситуаціях це дало можливість надавати психологічну підтримку населенню якісно, адже це впливало на збереження не тільки психологічного здоров'я, але і життя людей.

Під екстремальною компетентністю ми розуміємо складну систему діяльнісно-рольових знань, вмінь, навичок та особистісних (професійно важливих якостей) характеристик, які забезпечують здатність і готовність фахівця ефективно виконувати професійні завдання в особливих та екстремальних умовах [1, 3].

Високий рівень екстремальної компетентності дозволяє волонтерам Вишгородської територіальної громади активізувати власні когнітивні, емоційно-вольові, поведінкові ресурси особистості, особистісно-професійні якості та соціально-професійний досвід, що забезпечує адаптацію фахівців до умов екстремальної ситуації. У свою чергу, компоненти екстремальної компетентності забезпечують ефективне виконання професійних обов'язків.

У структурі екстремальної компетентності виділяються п'ять взаємопов'язаних компонентів, а саме когнітивний, мотиваційно-ціннісний, емоційно-вольовий, поведінково-діяльнісний, рефлексивно-оціночні компоненти [1, 4].

Когнітивний компонент екстремальної компетентності характеризує коло спеціальних знань для реалізації екстремальної компетентності, а також рівень сформованості когнітивної сфери. Щодо емоційно-вольового компоненту, то він відображає емоційно-вольову регуляцію процесу та результату прояву екстремальної компетентності фахівця, що пов'язаний із його здатністю самостійно приймати рішення в екстремальних умовах. Поведінково-діяльнісний компонент характеризує рівень володіння алгоритмами, способами, вміннями, досвідом реалізації практики всіх компонентів компетентності. Мотиваційно-ціннісний компонент утворюють професійно-особистісна мотивація та ціннісні складові професійної готовності фахівця до ефективних дій та конструктивної поведінки в екстремальних ситуаціях. Рефлексивно-оцінний компонент екстремальної

компетентності пов'язується зі здатністю до адекватної оцінки ризиків середовища, реальних небезпек та своїх можливостей щодо запобігання екстремальним ситуаціям та ліквідації їх наслідків, вміння прогнозувати виникнення екстремальних ситуацій у життєдіяльності територіальної громади.

Високий рівень екстремальної компетентності пов'язується з високим рівнем стресостійкості (емоційна стійкість, середній рівень тривожності, агресивності, переживання позитивного емоційного фону настрою, перевага ділової спрямованості особистості, помірно-оптимальна поведінкова активність) [1, 2, 3]. Стресостійкість вважається важливим засобом подолання стресів у житті сучасної людини. Її визначають, як складну інтегральну властивість особистості, що пов'язана з системою елементів, представлених комплексом інтелектуальних, когнітивних, емоційних особистих якостей, що забезпечують можливість індивіду переносити значні розумові, фізичні, вольові та емоційні навантаження, зберігаючи при цьому ефективні функціонування.

Перелік посилань

1. Корольчук В.М. Психологія стресостійкості особистості: дис. д-ра психологічних наук: 19.00.01. Київ, 2009. 451 с.
2. Синишина В.М. Система фахової підготовки майбутніх практичних психологів у закладах вищої освіти: дис. д-р. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2021. 511 с.
3. Супрун Д.М. Теорія та практика професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти: дис. д-ра. пед. наук: 13.00.03. Київ, 2021. 657 с.
4. Цільмак, О.М. Компетентність фахівців кримінальної міліції в екстремальних ситуаціях. Київ, Т. 7, Вип. 20, Ч. 2. Київ, 2009. С. 228-232.